

SRF Parti- undersökning

2026

Synskadades
Riksförbund

Innehåll

SRF Partiundersökning	1
Innehåll	2
Sammanställning av partiernas svar på Synskadades Riksförbunds valenkät 2026	5
Om sammanställningen	5
Färdtjänst	7
2. Lagen behöver skärpas så att färdtjänsten blir av god kvalitet i hela landet	8
3. Färdtjänstlagen ska utformas i enlighet med FN:s funktionsrättskonvention, som betonar rätten att resa när man själv väljer och till rimlig kostnad.....	10
4. Synskadade ska kunna ta med sig ledsagare i färdtjänsten utan extra kostnad	11
Ledsagning	12
5. Synskadade ska ha laglig rätt till ledsagning utifrån individuella behov och önskemål.....	12
6. Ledsagning ska vara av god kvalitet i hela landet.....	13
7. Ledsagning ska vara kostnadsfri för den enskilde	14
Habilitering och rehabilitering	16
8. Staten ska finansiera en akademisk utbildning för synpedagoger.	16
9. Synskadade ska ha rätt till träning som ger självständighet, med fokus på digital teknik, förflyttning och att klara vardagssysslor.	17
10. Tillgången till hjälpmedel för synskadade ska vara likvärdig i landet och säkerställa individens självständighet.....	19
11. Det bör upprättas nationella riktlinjer för synskadades habilitering och rehabilitering.....	20
Digitalisering.....	21
12. Alla digitala system som upphandlas eller finansieras med offentliga medel ska vara tillgängliga för synskadade.	21
13. Den som inte kan använda digitala tjänster ska kunna få personlig service från ansvarig aktör.....	23
14. Staten ska aktivt stöda utvecklingen av AI-baserade hjälpmedel för synskadade.....	24
15. AI eller andra tekniska lösningar ska aldrig ersätta mänskligt stöd för den som efterfrågar ledsagning eller hemtjänst.	25
Grundskola och gymnasium.....	26
16. Rätten till undervisning i punktskrift ska skrivas in i skollagen.	27
17. Kunskap om funktionsnedsättningar ska ingå som obligatoriskt moment i alla lärarutbildningar.	28

18. Ingen skola ska kunna neka antagning av en elev på grund av synnedsättning.	29
19. Stödinsatser för synskadade elever ska baseras på elevens behov av likvärdiga studievillkor och får inte upphöra eller begränsas enbart för att eleven uppnått godkänt betyg.	30
Högre utbildning	31
20. Synskadade studenter ska kunna få förhandsbesked om antagning för att anpassningar ska hinnas med.	31
21. Studenter med synnedsättning ska kunna ta med stödinsatser, som ledsagning och färdtjänst, vid flytt till annan studieort.	33
22. Synskadade studenter ska garanteras tillgång till anpassad studielitteratur.	34
23. Studielitteratur i anpassat format ska vara tillgänglig även efter avslutade studier.	35
Arbetsmarknad	36
24. Det bör införas lagkrav om att digitala system på arbetsplatser ska vara tillgängliga och fungera med hjälpmedel för synskadade.	37
25. Arbetsmarknadsstöd som lönebidrag och bidrag till arbetshjälpmedel ska användas mer aktivt för att fler synskadade ska få jobb.	39
26. Arbetsmarknadsstöd ska värdesäkras så att de följer löne- och kostnadsutvecklingen.	40
27. Personer som förlorar synen under anställning ska ha rätt till arbetsmarknadsstöd från Arbetsförmedlingen.	41
Ekonomi	42
28. Personer som på grund av funktionsnedsättning har det extra svårt att få arbete ska undantas från nedtrappning av a-kassan.	42
29. Personer med sjukersättning ska kunna vara aktiva i ideella organisationer utan risk för minskad eller indragen ersättning.	44
30. Merkostnadsersättning ska inte räknas som inkomst vid prövning av ekonomiskt bistånd.	45
Rättigheter och internationella åtaganden	46
31. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning bör inkorporeras i svensk lag under nästa mandatperiod.	46
32. Svensk lagstiftning som berör personer med funktionsnedsättning ska ses över så att de stämmer överens med FN:s funktionsrättskonvention.	47
33. Sida ska ges i uppdrag att upprätta en strategi för Sveriges utvecklingssamarbete för rättigheter för personer med funktionsnedsättning och deras organisationer, motsvarande hur Sida arbetar med tematiska strategier inom andra politikområden.	49
Vilket är ert partis viktigaste vallöfte för personer med synnedsättning för perioden 2026–2030?	51
Socialdemokraterna	51

Moderaterna	51
Sverigedemokraterna	51
Centerpartiet	51
Vänsterpartiet	52
Kristdemokraterna	52
Liberalerna	52
Miljöpartiet.....	52

Sammanställning av partiernas svar på Synskadades Riksförbunds valenkät 2026

Om sammanställningen

Denna sammanställning bygger på de enkätsvar som åtta riksdagspartier lämnat till Synskadades Riksförbund inför riksdagsvalet 2026.

För varje fråga redovisas först partiernas ställningstaganden i en gemensam rad. Därefter återges de kommentarer som partierna lämnat i anslutning till frågan. Endast partier som lämnat en kommentar redovisas under respektive fråga.

Förkortningar

- S – Socialdemokraterna
- M – Moderaterna
- SD – Sverigedemokraterna
- C – Centerpartiet
- V – Vänsterpartiet
- KD – Kristdemokraterna
- L – Liberalerna
- MP – Miljöpartiet

Svarsskala

Siffra	Betydelse
1	Helt emot
2	Delvis emot
3	Varken för eller emot / Oklart
4	Delvis för
5	Vi kommer att driva frågan

Exempel

Parti	Svar
S	4
M	5
SD	3
C	5
V	5
KD	4
L	5
MP	5

Det innebär att:

- Socialdemokraterna är **delvis för**.
- Moderaterna **kommer att driva frågan**.
- Sverigedemokraterna är **varken för eller emot/oklara**.
- OSV.

Färdtjänst

Generell kommentar:

S:

Myndigheten Trafikanalys presenterade för några år sedan en rapport med slutsatser och rekommendationer om hur kriterierna för färdtjänsttillstånd kan förtydligas för att säkerställa en mer likvärdig och rättssäker tillämpning. Det är mycket olyckligt att regeringen inte agerat på den. Detta trots att vi socialdemokrater, liksom andra oppositionspartier och berörda civilsamhällesorganisationer legat på i frågan. Vi menar att det är hög tid att agera, gå till handling utifrån rapporten och är beredda att vidta åtgärder för att de som ska ha rätt till färdtjänst också får det.

1. Svårigheter att orientera sig ska vara ett kriterium som ger rätt till färdtjänsttillstånd

Parti	Svar
S	4
M	5
SD	5
C	5
V	5
KD	4
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Moderaterna delar fullt ut oron över att synskadade nekas färdtjänst trots oförändrade behov. Orienteringsförmåga är redan en del av bedömningen enligt färdtjänstlagen — problemet är att den tillämpas ojämnt mellan olika kommuner och regioner. Regeringen har gett Transportstyrelsen i uppdrag att kartlägga dessa skillnader och ta fram bättre riktlinjer. Vi är beredda att gå vidare med lagändring om uppdraget visar att det behövs.

C:

Ja, absolut. Orienteringsförmågan och möjligheten att resa från dörr till dörr är helt avgörande, särskilt för personer med synnedsättning. Vi anser att "hela-resan-perspektivet" måste införas i lagstiftningen, i linje med de förslag som Trafikanalys rapport från 2023 lyfter fram. Vi har i riksdagen krävt att regeringen agerar på dessa förslag.

MP:

Miljöpartiet vill förtydliga färdtjänstlagen så att orienteringssvårigheter tydligt omfattas vid bedömningen av rätt till färdtjänst. För personer med synnedsättning måste hela resan kunna vägas in, från start till mål, inte bara själva förflyttningen. Det är avgörande för att färdtjänsten ska fungera som ett verkligt stöd för självständighet och delaktighet.

2. Lagen behöver skärpas så att färdtjänsten blir av god kvalitet i hela landet

Parti	Svar
S	5
M	4
SD	5
C	5
V	5
KD	5
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Moderaterna ser allvarligt på de stora skillnader i tillämpning som uppstått utan att lagen ändrats. Vi anser att ansvariga huvudmän fullt ut måste leva upp till sina åtaganden enligt gällande lag. Transportstyrelsen utreder nu kriterier och tillämpning för att ge oss ett uppdaterat underlag — och på basis av det är vi öppna för lagändring om det visar sig nödvändigt för att säkerställa en enhetlig och rättssäker färdtjänst i hela landet.

C:

Dagens system, där regelverken skiljer sig kraftigt åt, är inte acceptabelt. Vi vill se över lagstiftningen för att säkerställa en mer jämlik och högkvalitativ färdtjänst över hela Sverige. Regelverket får inte, som idag, vara anpassat efter storstadsförhållanden, vilket kan få orimliga konsekvenser i glesbygd. Det är också viktigt att man har möjlighet att resa över kommun- och regiongränser för studier, arbete eller aktiviteter.

MP:

Vi ser att det i dag finns stora skillnader mellan kommuner och regioner i hur färdtjänsten bedöms, organiseras och kan användas. Miljöpartiet vill därför se tydligare regler och en utredning om vad färdtjänst av god kvalitet ska innebära. Målet är att den enskildes möjlighet att resa inte ska vara beroende av bostadsort.

3. Färdtjänstlagen ska utformas i enlighet med FN:s funktionsrättskonvention, som betonar rätten att resa när man själv väljer och till rimlig kostnad

Parti	Svar
S	4
M	4
SD	5
C	5
V	5
KD	5
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

FN:s funktionsrättskonvention är utgångspunkten för Moderaternas och regeringens funktionshinderspolitik — och den gäller fullt ut även kommuner och regioner som ansvarar för färdtjänsten. Rätten att resa självständigt och till rimlig kostnad är ett åtagande Sverige ska leva upp till på riktigt. Regeringen har redan gjort flera konkreta insatser för att implementera konventionen — från ny socialtjänstlag till ökade statsbidrag till funktionshindersorganisationer — och vi fortsätter att arbeta aktivt för att konventionens krav slår igenom i praktiken.

C:

Centerpartiet anser att svensk lagstiftning ska harmoniera med FN:s funktionsrättskonvention (CRPD). Vi har motionerat om att utreda hur konventionen kan införlivas i svensk lag. En moderniserad färdtjänstlag måste utgå från konventionens principer om självbestämmande, delaktighet och tillgänglighet.

MP:

Färdtjänsten behöver utvecklas i linje med funktionshinderspolitiken och FN:s funktionsrättskonvention. För Miljöpartiet är det viktigt att personer med synnedsättning ska kunna resa på mer jämlika villkor, med rimliga avgifter och större möjlighet till flexibilitet. På längre sikt vill vi se över hur färdtjänsten kan bli mer likvärdig, rättssäker och anpassad efter människors faktiska behov.

4. Synskadade ska kunna ta med sig ledsagare i färdtjänsten utan extra kostnad

Parti	Svar
S	4
M	4
SD	5
C	5
V	5
KD	5
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer**M:**

Behovet av ledsagning för synskadade är uppenbart och ska inte behöva innebära extra ekonomiska bördor för den enskilde. Riksdagen har gjort ett tillkännagivande om avgiftsfri ledsagning som nu bereds i Regeringskansliet. Vi tar det arbetet på allvar och arbetar för att få fram ett förslag som säkerställer att synskadade kan ta sig dit de behöver, med det stöd de behöver, utan att det blir en ekonomisk börda.

C:

Detta är en självklarhet för att färdtjänsten ska fylla sitt syfte. Då vi vill se en avgiftsfri ledsagning är det en logisk följd att en ledsagare ska kunna följa med utan extra kostnad i färdtjänsten. Målet är att säkerställa individens möjlighet att delta i samhällslivet, och då får inte sådana här praktiska hinder finnas.

MP:

För många synskadade är möjligheten att resa med ledsagare en förutsättning för att färdtjänsten ska fungera i praktiken. Miljöpartiet anser att nödvändigt stöd inte ska leda till extra kostnader för den enskilde. Att kunna ta med ledsagare utan avgift stärker både självständighet, trygghet och möjligheten att delta i samhället.

Ledsagning

Generell kommentar:**S:**

Det finns idag problem med att tillämpningen kring ledsagning varierar över landet. Det skapar osäkerhet och orättvisa för personer i behov och personer som har rätt till ledsagning ska självklart få det. Riksdagen fattade i juni 2024 beslut om ett tillkännagivande till regeringen om att se över förutsättningarna för avgiftsfri ledsagning för personer med synnedsättning samt för att reglera insatsen ledsagning i en särskild lag. Det är angeläget att detta arbete påbörjas snarast.

5. Synskadade ska ha laglig rätt till ledsagning utifrån individuella behov och önskemål

Parti	Svar
S	5
M	5
SD	5
C	5
V	5
KD	5
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Vi är positiva till att en särskild lag om ledsagning utreds, i linje med vad Socialstyrelsen konkluderat. Ledsagning har haft en kraftigt nedåtgående trend senaste åren, framför allt bland blinda och personer med grav synnedsättning. En översyn av regelverket är nödvändigt. Därmed inte sagt att alla ska ha rätt till ledsagning utan några som helst begränsningar. Resurserna ska gå till **de** som har behov av dem och en behovsprövning behöver göras för att säkerställa detta.

C:

Ja. Vi har vid upprepade tillfällen i riksdagen krävt att insatsen ledsagning ska regleras i en egen lag. Detta för att stärka rättigheten, säkerställa att den utgår från individens behov och för att stoppa den negativa utveckling vi sett där allt färre beviljas stöd.

MP:

Miljöpartiet vill att ledsagning ska stärkas som rättighet, eftersom insatsen är avgörande för att personer med synnedsättning ska kunna leva aktiva och självständiga liv. Vi har återkommande drivit förslag om att se över förutsättningarna för att reglera ledsagning i särskild lag. Det är beklagligt att regeringen inte har agerat trots att riksdagen tidigare ställt sig bakom att frågan bör utredas.

6. Ledsagning ska vara av god kvalitet i hela landet

Parti	Svar
S	5
M	5
SD	5
C	5
V	5
KD	5
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Personer med funktionsnedsättning ska ha tillgång till rätt stöd, oavsett var i landet de bor. Det gäller även ledsagning. Vi är positiva till att utreda ny lagstiftning på området, med större jämlikhet i åtanke.

C:

En ny, nationell lagstiftning är det främsta verktyget för att säkerställa en jämlik och hög kvalitet på ledsagningen i hela landet. Det ska inte spela någon roll var du bor; rätten till ett självständigt liv måste gälla överallt.

MP:

Tillgången till ledsagning får inte avgöras av var i landet en person bor. Miljöpartiet vill se tydligare nationella regler som säkerställer att stödet utformas efter individuella behov och håller god kvalitet. En likvärdig ledsagning är central för att motverka isolering och ge synskadade reella möjligheter att delta i samhällslivet.

7. Ledsagning ska vara kostnadsfri för den enskilde

Parti	Svar
S	3
M	4
SD	5
C	5
V	5
KD	4
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Frågan om avgiftsfri ledsagning bereds för närvarande i Regeringskansliet.

C:

Centerpartiet har motionerat om att regeringen ska återkomma med förslag om införandet av avgiftsfri ledsagning för personer med synnedsättning genom en ny lagstiftning. Dagens system innebär att alla som nekas avgiftsfri ledsagning enligt LSS i stället hänvisas till socialtjänstlagen, som både har en lägre ambitionsnivå och ofta är avgiftsbelagd. Detta är helt orimligt och innebär ett hinder för full delaktighet.

MP:

Miljöpartiet anser att ledsagning ska vara avgiftsfri för personer med synnedsättning. I vår budget avsätter vi 70 miljoner kronor årligen för att möjliggöra kostnadsfri ledsagning för synskadade personer. Ekonomi ska inte vara ett hinder för att kunna röra sig fritt, vara delaktig och leva ett självständigt liv.

Habilitering och rehabilitering

Generell kommentar:

I takt med att digitaliseringen breder ut sig allt mer och snart sagt genomsyrar hela samhället ökar behovet av att motverka digitalt utanförskap. Därför är det viktigt att habilitering och rehabilitering innehåller delar som är viktiga för att så långt som möjligt kunna vara delaktig i samhället så som det ser ut och fungerar idag.

Det är inte rimligt att det är stora skillnader i vilken hjälp man får beroende på var i landet man bor – därför utesluter vi inte att det kan komma att behövas nationella riktlinjer.

8. Staten ska finansiera en akademisk utbildning för synpedagoger.

Parti	Svar
S	3
M	3
SD	5
C	4
V	5
KD	4
L	4
MP	4

Partiernas kommentarer

M:

Vi ser att det finns behov av utbildad personal för att stötta elever med synnedsättning, men vi behöver se över hur detta bäst organiseras och finansieras.

C:

Vi har inte ett färdigt förslag om just en statligt finansierad akademisk utbildning, men vi delar fullständigt intentionen. Vi ser ett stort behov av ökad kunskap och kompetens och vill se över hur kompetensförsörjningen inom habilitering och rehabilitering kan stärkas nationellt. Att säkra kompetensen hos personalen är avgörande.

L:

Det är högskolorna och universitetens roll att styra över vilka utbildningar som erbjuds. Regeringen har emellertid i budgetpropositionen för 2026 aviserat en utredning för att mer effektivt styra lärosätenas utbildningsutbud mot högre kvalitet och relevans för samhällets och arbetsmarknadens behov, med bibehållen autonomi för lärosätena.

MP:

Miljöpartiet ser ett tydligt behov av stärkt kompetensförsörjning inom synhabilitering och synrehabilitering. Personer med synnedsättning ska kunna få stöd av personal med rätt kompetens, oavsett var i landet de bor. Vi är därför positiva till att staten tar ett större ansvar för att säkerställa utbildning och kompetens inom området, inklusive synpedagogisk kompetens. Exakt hur en akademisk utbildning för synpedagoger bör utformas och finansieras behöver dock utredas i dialog med professionen, lärosäten, regioner och synskaderörelsen.

9. Synskadade ska ha rätt till träning som ger självständighet, med fokus på digital teknik, förflyttning och att klara vardagssysslor.

Parti	Svar
S	4
M	4
SD	5
C	5
V	5
KD	5
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Inom funktionshindersområdet är vårt mål att uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället med mångfald som grund.

C:

Ja, detta är precis vad habilitering och rehabilitering ska syfta till. Habiliteringens uppdrag är att ge stöd för att förebygga och minska de svårigheter som en funktionsnedsättning innebär, genom exempelvis träning, rådgivning och hjälpmedel. Vi vill stärka individens rätt att leva ett aktivt och självständigt liv.

MP:

Miljöpartiet vill att stödet till synskadade ska utformas i linje med FN:s funktionsrättskonvention, som betonar rätten till självständighet, delaktighet och tillgänglighet. Träning i digital teknik, förflyttning och vardagssysslor är viktiga insatser för att synskadade ska kunna leva mer självständigt och delta i samhället på jämlika villkor.

10. Tillgången till hjälpmedel för synskadade ska vara likvärdig i landet och säkerställa individens självständighet.

Parti	Svar
S	5
M	4
SD	5
C	5
V	5
KD	5
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer:

M:

Vår grundsyn är att regionerna ska ansvara för hälso- och sjukvården, inklusive hjälpmedel och rehabilitering. Det är viktigt att personer med funktionsnedsättning får de hjälpmedel de behöver för att vara delaktiga i samhällets alla delar, och att stöd och lösningar individanpassas. Fokus ligger på att förbättra tillgängligheten och kvaliteten inom det befintliga systemet, snarare än att centralisera ansvaret.

C:

Absolut. Dagens skillnader mellan regioner gällande både tillgång och avgifter för hjälpmedel är orimliga. Det är också orimligt att man ofta nekas att ta med sig sina hjälpmedel om man flyttar till en ny kommun eller region. Vi vill se en tydligare nationell styrning, och har föreslagit en utredning om en separat hjälpmedelslag för att säkerställa en mer jämlik och rättvis hjälpmedelsförsörjning i hela landet.

MP:

Vi vill se en statlig dialog med regionerna om jämlika villkor för hjälpmedel samt habilitering och rehabilitering och tillkännager detta för regeringen.

11. Det bör upprättas nationella riktlinjer för synskadades habilitering och rehabilitering.

Parti	Svar
S	4
M	4
SD	5
C	5
V	5
KD	5
L	5
MP	4

Partiernas kommentarer:

M:

Svensk sjukvård är ojämlik över landet. Därför vill Moderaterna att staten **ska ta** ett större ansvar för svensk sjukvård. Detta kan göras genom exempelvis nationella riktlinjer och genom uppföljning och utvärdering genom myndigheter.

SD:

Omkring 100 000 personer ser så pass dåligt att de har kontakt med någon av landets syncentraler. Vi vill se en nationell resurs som ger ett sammanhållet stöd till blinda och gravt synskadade.

C:

Ja, Centerpartiet har explicit föreslagit att nationella riktlinjer för rehabilitering, habilitering och hjälpmedel ska tas fram. Detta för att minska de oacceptabla skillnaderna mellan regioner och säkerställa en god och jämlik vård och stöd i hela landet.

MP:

Miljöpartiet vill i första hand använda Socialstyrelsens kommande nationella strategi för rehabilitering, habilitering och hjälpmedel och att den ska innehålla ett tydligt synrehabiliteringsspår, med nationella miniminivåer, uppföljningsbara indikatorer, likvärdig hjälpmedelstillgång och en plan för kompetensförsörjning. Om detta inte räcker bör Socialstyrelsen få i uppdrag att ta fram nationella riktlinjer eller ett nationellt kunskapsstöd specifikt för synhabilitering och synrehabilitering.

Digitalisering

Generell kommentar:**S:**

Den tekniska utvecklingen ger otroliga möjligheter och vi ska bejaka utvecklingen av hjälpmedel till exempelvis personer med synskada. När det finns möjlighet bör krav på tillgänglighet ställas. Samtidigt är det viktigt att tekniska lösningar inte ersätter mänskligt stöd där det inte är önskvärt.

12. Alla digitala system som upphandlas eller finansieras med offentliga medel ska vara tillgängliga för synskadade.

Parti	Svar
S	4
M	5
SD	4
C	5
V	5
KD	5
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer:

M:

Det är självklart för oss att offentligt finansierade digitala system ska vara tillgängliga för alla, det är både ett lagkrav och ett grundläggande demokratikrav. Regeringens digitaliseringsstrategi 2025 fastslår att alla digitala tjänster inom offentlig förvaltning ska vara tillgängliga oavsett funktionsförmåga, och Digg har tillsynsansvar för att det efterlevs. Vi anser att den principen ska gälla utan undantag och att tillsyn och uppföljning måste skärpas så att lagen inte stannar på papperet.

SD:

Tillgänglighetslagen ska säkerställa detta. Det räcker dock inte att den bara uppfylls formellt utan också leder till faktisk användbarhet för personer med dövblindhet. Det krävs ett skifte från teknisk tillgänglighet till praktisk användbarhet i verkliga situationer. Här behöver lagkrav kombineras med användartester, rätt teknik, stödinsatser och nationell uppföljning.

C:

Ja, detta är ett självklart krav. Samhället ska vara tillgängligt för alla. Vi vill att alla politiska beslut och all samhällsplanering, inklusive offentlig upphandling, ska genomsyras av ett funktionsrättsperspektiv. Tillgängliga digitala tjänster är en grundpelare i ett modernt, inkluderande samhälle.

MP:

Digitala system som upphandlas eller finansieras av offentliga medel ska uppfylla EU:s webbtillgänglighetsdirektiv. För synskadade avser detta till exempel skärmläsarstöd, bildbeskrivningar, hög kontrast, tangentbordsnavigering, fungerande zoom och tillgängliga dokument.

13. Den som inte kan använda digitala tjänster ska kunna få personlig service från ansvarig aktör.

Parti	Svar
S	4
M	4
SD	4
C	5
V	5
KD	5
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer:

M:

Moderaterna menar att när det gäller olika vardagsmiljöer och tjänster ska dessa så långt som möjligt kunna användas av alla individer, utan stora behov av anpassning eller specialutformning.

SD:

Den nya lagen om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet har nu trätt i kraft, med omfattande krav på företag inom bland annat e-handel, banktjänster och digitala tjänster. Den som tillhandahåller respektive tjänst bör säkerställa att den uppfyller kraven på tillgänglighet eller att det finns någon som kan hjälpa till när det behövs.

C:

Digitaliseringen får aldrig bli ett hinder för delaktighet. Vi har varit mycket tydliga med att det måste tas hänsyn till de människor som varken kan eller vill vara digitala. De måste ha rätt till personlig service. Därför vill vi bland annat se en utbyggnad av de statliga servicekontoren.

L:

Vi driver på för digitalisering med en "digitalt först"-strategi, samtidigt som det är viktigt att ingen hamnar utanför. För att säkerställa detta lyfter vi behovet av personlig service, exempelvis genom att återinföra kundcenter inom kollektivtrafiken för dem som behöver extra stöd.

MP:

Självklart ska möjligheten till personlig service finnas.

14. Staten ska aktivt stöda utvecklingen av AI-baserade hjälpmedel för synskadade.

Parti	Svar
S	4
M	3
SD	4
C	5
V	4
KD	4
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Ny teknik och AI skapar fantastiska möjligheter att ge synskadade större självständighet. Moderaterna vill att Sverige ska vara ett land där innovationskraften inom välfärdsteknik och AI-baserade hjälpmedel tas till vara. Vi har investerat i digitalisering och hjälpmedel för att fler ska kunna leva ett självständigare liv, och vi anser att staten bör aktivt underlätta, genom upphandling, forskning och incitament, att de bästa verktygen når dem som behöver dem mest.

SD:

Marknaden sköter detta bäst, men det offentliga kan driva på genom olika former av stöd och genom att finansiera en efterfrågan.

C:

Vi ser en enorm potential i ny teknik som AI för att skapa nya lösningar och hjälpmedel. Marknaden driver mycket av utvecklingen, men vi anser att det offentliga måste vara pådrivande och se till att använda AI som ett verktyg för att förbättra service och stöd, inte minst inom funktionsrättsområdet.

L:

Liberalerna är mycket positiva till AI och datadriven innovation och har motionerat om att staten ska främja satsningar inom området. I Region Uppsala driver Liberalerna aktivt frågan om att öka användningen av AI för att effektivisera och förbättra vården.

MP:

AI kan skapa nya och bättre hjälpmedel. Det ligger helt i statens intresse att stödja den utvecklingen.

15. AI eller andra tekniska lösningar ska aldrig ersätta mänskligt stöd för den som efterfrågar ledsagning eller hemtjänst.

Parti	Svar
S	4
M	4
SD	4
C	5
V	5
KD	4
L	4
MP	5

Partiernas kommentarer**M:**

Moderaterna är ett teknikpositivt parti. Vi ser AI och annan välfärdsteknik som ett sätt att frigöra tid för mänsklig kontakt mellan medarbetare och den som är i behov av stöd. Välfärdsteknik ska komplettera, inte ersätta personal.

SD:

Beroende på vilken tjänst som efterfrågas från hemtjänst kan en AI-tjänst eventuellt sättas in, men i så fall bara efter en överenskommelse med mottagaren.

C:

Tekniken ska vara ett komplement och ett verktyg, inte en ersättning mot den enskildes vilja. Vår politik bygger på individens självbestämmande och valfrihet. Om en person har behov av och efterfrågar mänskligt stöd, som ledsagning, ska detta tillgodoses. AI kan komplettera och förbättra, men rätten till mänsklig kontakt och stöd är fundamental.

KD:

Människor ska kunna välja mänsklig kontakt och relationer och värdighet i omsorg, det är centralt. Men vi vill också effektivisera välfärden och använda teknik där den förbättrar kvalitet eller frigör tid.

L:

Liberalerna ser tekniska lösningar som ett komplement som kan frigöra mänskliga resurser till mer kvalificerade uppgifter och öka självständigheten. Grundprincipen om valfrihet och självbestämmande innebär dock att den enskildes önskemål ska respekteras. Teknik ska inte påtvingas som ersättning för mänskligt stöd om individen inte önskar det.

MP:

AI ska kunna frigöra tid för olika behov av mellanmänskliga kontakter och stöd, inte ersätta dem.

Grundskola och gymnasium

Generell kommentar:**S:**

Det är viktigt att elever med synnedsättning får förutsättningar att klara skolan på samma sätt som alla andra.

SD:

Sverigedemokraterna vill se ett statligt huvudmannaskap för skolan och gymnasiet och i det avseendet kommer nuvarande problem med likvärdiga bedömningar av exempelvis stödinsatser i olika kommuner att upphöra.

16. Rätten till undervisning i punktskrift ska skrivas in i skollagen.

Parti	Svar
S	3
M	3
SD	3
C	5
V	5
KD	3
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Alla barn har rätt till en likvärdig utbildning. Alla elever som har behov av att få undervisning i punktskrift bör ha rätt till det. Om dessa elever inte får det stöd som de behöver är vi öppna för att se över lagstiftningen.

C:

Vi anser att alla elever ska ges det stöd de behöver för att klara sin skolgång och uppnå likvärdiga studievillkor. Att säkerställa tillgång till nödvändiga verktyg, som punktskrift, är en fundamental del av detta. Vi är beredda att se över skollagen för att förtydliga denna rättighet.

L:

Liberalerna har i motioner framhållit att rätten till språk och kommunikation är en mänsklig rättighet och att punktskrift särskilt behöver ett stärkt skydd, vilket indikerar ett stöd för lagstiftning på området.

MP:

Miljöpartiet vill skriva in rätten till punktskrift i skollagen. Alla elever ska få det stöd de behöver i skolan, och för elever med synnedsättning är undervisning i punktskrift en grundläggande förutsättning för likvärdig utbildning. Vi vill också stärka elevers rätt till särskilt stöd och skärpa skollagstiftningen så att skol- och lärmiljöer utformas enligt principen om universell utformning.

17. Kunskap om funktionsnedsättningar ska ingå som obligatoriskt moment i alla lärarutbildningar.

Parti	Svar
S	4
M	5
SD	3
C	5
V	5
KD	5
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Vi vill att kunskap om funktionsnedsättningar, inklusive synnedsättning, ska beröras i alla lärarutbildningar. Därutöver ser vi att speciallärare fyller en viktig funktion och bör genom sin utbildning få en fördjupad förståelse för och kompetens att möta elever med funktionsnedsättningar.

C:

Ja, detta är en viktig del i att skapa en inkluderande skola för alla. För att lärare ska kunna ge rätt stöd och skapa inkluderande lärmiljöer krävs att de har rätt verktyg för det. Vi anser att kunskap om funktionsnedsättningar ska vara ett obligatoriskt moment under lärarutbildningen, men även se långsiktiga nationella satsningar för specialpedagogik och kompetensutveckling för dem som redan är lärare.

L:

Liberalerna har motionerat om att lärarutbildningen behöver skärpas så att alla lärare får grundläggande kunskaper om hur man arbetar med elever med funktionsnedsättning. Även rektorsutbildningen bör innehålla motsvarande krav.

MP:

Miljöpartiet vill stärka kunskapen om funktionsnedsättningar i skolan och i lärarutbildningarna. Vi har särskilt drivit att kunskap om NPF ska införas på alla rektors-, förskolläro- och lärarutbildningar, och vill också bygga ut kompetensutvecklingen i specialpedagogik. Elever ska få rätt stöd tidigt, undervisningen ska kunna anpassas efter elevernas behov och skolan behöver fler lärare med hög specialpedagogisk kompetens.

18. Ingen skola ska kunna neka antagning av en elev på grund av synnedsättning.

Parti	Svar
S	4
M	3
SD	3
C	5
V	5
KD	5
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer**M:**

Alla barn oavsett funktionsnedsättning har rätt till bra utbildning och skolan har idag ett långtgående ansvar att anpassa verksamheten. Det kan dock finnas omständigheter med små fristående skolor där en anpassning helt enkelt inte är möjlig.

C:

Detta ska redan idag vara en självklarhet enligt skollagen och diskrimineringslagen. Centerpartiet värnar och vill utveckla valfriheten för alla elever. Att en skola skulle neka en elev på grund av en funktionsnedsättning är helt oacceptabelt.

MP:

Alla elever ska få möjlighet till en likvärdig och god skolgång. Elever med särskilda behov måste ha rätt till tilläggsbelopp. Miljöpartiet vill ta bort skrivningen i skollagen om att skolor kan neka elever plats på grund av organisatoriska och ekonomiska svårigheter.

19. Stödinsatser för synskadade elever ska baseras på elevens behov av likvärdiga studievillkor och får inte upphöra eller begränsas enbart för att eleven uppnått godkänt betyg.

Parti	Svar
S	4
M	4
SD	4
C	5
V	5
KD	5
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer**M:**

Stödinsatser bör baseras på elevens behov. Vi vill att elever med behov av särskilt stöd får det stöd de behöver för att kunna delta i undervisningen på likvärdiga villkor.

C:

Skollagen är tydlig med att alla elever ska ges stöd utifrån sina behov för att kunna utvecklas så långt som möjligt. Stödet syftar till likvärdiga villkor, inte bara till att nå ett minimikrav. Att dra in stöd för att en elev precis klarar godkänt är kortsiktigt och motverkar en likvärdig utbildning.

MP:

Miljöpartiet anser att stödinsatser ska utgå från elevens faktiska behov och rätten till likvärdig utbildning, inte från en snäv bedömning av om eleven precis når godkänt betyg. Alla elever ska få rätt stöd tidigt, och det är elevens behov av stöd som ska stå i centrum. För synskadade elever kan stöd som tillgängliga läromedel, punktskrift, tekniska hjälpmedel och anpassad undervisning vara avgörande för att kunna studera på likvärdiga villkor.

Högre utbildning

Generell kommentar:**S:**

Det är viktigt att också den högre utbildningen görs tillgänglig för personer med exempelvis synnedsättning. Vi vill att Skolverket och SPSM får i uppdrag att se över och ta fram insatser och stödmaterial om funktionsnedsättning hos elever inom Komvux.

20. Synskadade studenter ska kunna få förhandsbesked om antagning för att anpassningar ska hinnas med.

Parti	Svar
S	4
M	2
SD	3
C	5
V	3
KD	3
L	3
MP	4

Partiernas kommentarer

M:

Vi ser värdet i att studenter med synnedsättning kan planera sina anpassningar i god tid. Förhandsbesked om antagning skulle innebära en särskild ordning för en grupp studenter, vilket kan skapa ojämlika villkor. Vi behöver se över hur anpassningar kan säkerställas utan att det skapar särbehandling.

C:

Detta är ett pragmatiskt och nödvändigt förslag för att säkerställa att studenter med funktionsnedsättning kan påbörja sina studier på lika villkor.

L:

Vi har inte tagit ställning till detta förslag. Det kan vara svårt att hantera enskildas ansökningar utanför ordinarie process. Det viktiga är att man får sina anpassningar i tid och där finns det andra åtgärder att vidta för att uppnå det målet.

MP:

Utbildning ska vara tillgänglig och möjlig att genomföra på likvärdiga villkor. För synskadade studenter kan anpassningar behöva planeras i god tid, till exempel tillgängliga kursmaterial, tekniska hjälpmedel, ledsagning/orientering och andra pedagogiska stödinsatser. Miljöpartiet är positiva till att se över hur antagningssystemet kan ge tidigare eller preliminära besked när det behövs för att nödvändiga anpassningar ska hinna komma på plats. Det måste göras på ett rättssäkert och praktiskt genomförbart sätt för lärosätena, men utgångspunkten ska vara att praktiska ledtider inte får bli ett hinder för synskadade studenters rätt till högre utbildning.

21. Studenter med synnedsättning ska kunna ta med stödinsatser, som ledsagning och färdtjänst, vid flytt till annan studieort.

Parti	Svar
S	3
M	3
SD	3
C	5
V	5
KD	4
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Personer med funktionsnedsättning ska ha tillgång till rätt stöd, oavsett var i landet de bor. Vi är positiva till att utreda ny lagstiftning på området, med större jämlikhet i åtanke.

C:

Ja, rätten att studera var man vill i landet får inte begränsas av att stödsystemen är låsta vid hemkommunen. Vi har i riksdagen motionerat om att säkerställa rätten till personlig assistans vid högre studier, och samma princip måste gälla för andra nödvändiga stödinsatser.

L:

Liberalerna vill se en bred översyn av mobilitetsstöden (inklusive färdtjänst) för att öka delaktighet och självständighet. Att kunna ta med sig nödvändigt stöd vid studier på annan ort är en logisk del av detta.

MP:

Likvärdigheten och samordningen behöver stärkas. Det ska inte uppstå glapp i stödet för att en student flyttar till en annan studieort. Stöd som ledsagning och färdtjänst behöver följa individens faktiska behov, inte begränsas av kommun- eller regiongränser.

22. Synskadade studenter ska garanteras tillgång till anpassad studielitteratur.

Parti	Svar
S	5
M	4
SD	4
C	5
V	5
KD	3
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Tillgång till anpassad studielitteratur är en förutsättning för att studenter med synnedsättning ska kunna genomföra sina studier på likvärdiga villkor.

C:

Tillgång till kurslitteratur är en absolut grundförutsättning för att kunna studera på lika villkor. Det är en självklar del av en likvärdig utbildning och en rättighet som inte får villkoras. Praktiska hinder för kunskap och delaktighet måste undanröjas.

MP:

Utbildning ska kunna genomföras på likvärdiga villkor, och studenter ska inte hamna efter för att kurslitteratur, tekniska format eller annat studiematerial inte finns tillgängligt i tid. Bristen på tillgängliga lärmiljöer och tillräckligt stöd är fortfarande en stor utmaning inom utbildning, och elever och studenter med funktionsnedsättning behöver tillgång till läromedel i tillgängliga format. Därför vill vi stärka rätten till anpassad studielitteratur och säkerställa att ansvariga aktörer har tydliga skyldigheter att leverera material i tid.

23. Studielitteratur i anpassat format ska vara tillgänglig även efter avslutade studier.

Parti	Svar
S	3
M	2
SD	3
C	4
V	3
KD	3
L	3
MP	4

Partiernas kommentarer

M:

Övriga studenter har inte rätt till att behålla studielitteratur som de inte har köpt, vi ser inte det som rimligt att en viss grupp studenter ska få tillgång till detta efter avslutade studier samtidigt som andra inte får behålla litteraturen.

C:

Detta är ett intressant förslag som stärker möjligheten till livslångt lärande och professionell utveckling. Vi ser positivt på att utreda hur detta kan möjliggöras praktiskt och legalt, då det ligger i linje med vår syn på kunskap som en resurs för hela livet.

MP:

Miljöpartiet är positiva till att personer med synnedsättning ska kunna behålla tillgången till studielitteratur i anpassat format även efter avslutade studier, i den mån det är juridiskt och praktiskt möjligt. Utbildning och kunskap ska kunna användas genom hela livet, och den som behöver tillgängliga format ska inte hamna i ett sämre läge än andra studenter. Samtidigt behöver frågan ses över närmare, eftersom dagens system för produktion av anpassad kurslitteratur ofta är kopplat till pågående studier och till lärosätenas ansvar. Vi vill därför se över hur tillgången kan stärkas efter avslutad utbildning, med hänsyn till upphovsrätt, licenser och ansvarsfördelning.

Arbetsmarknad

Generell kommentar:

S:

Vi vill att arbetsförmedlingen ska bli bättre på att hjälpa människor med funktionshinder till arbete, bland annat genom ett närmare samarbete med kommuner, utbildningssamordnare, socialtjänst och sjukvård. Vi vill också stärka möjligheten att få tillgång till hjälpmedel som lämnas av det offentliga ämnade åt människor med funktionsnedsättningar.

24. Det bör införas lagkrav om att digitala system på arbetsplatser ska vara tillgängliga och fungera med hjälpmedel för synskadade.

Parti	Svar
S	3
M	4
SD	4
C	5
V	5
KD	4
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Vi genomför och stödjer befintlig och ny lagstiftning om digital tillgänglighet. Exempelvis har vi infört en ny lag från 2025 som kräver att många digitala tjänster och produkter i både offentlig och privat sektor ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning

SD:

I dagens arbetsliv används digitala verktyg för kommunikation, dokumenthantering, schemaläggning och andra centrala arbetsuppgifter. Om dessa system inte är anpassade för skärmläsare, punktskriftsdisplayer eller andra hjälpmedel riskerar personer med synnedsättning att uteslängas från arbetsmarknaden eller få svårare att utföra sitt arbete. Utifrån detta är vi positiva till att utreda frågan.

C:

Ja. För att fler ska kunna arbeta och vara delaktiga på arbetsmarknaden måste arbetsplatserna vara tillgängliga. Det inkluderar de digitala miljöerna. Vi vill att offentliga arbetsgivare ska gå före och ta ett större ansvar för tillgängliga arbetsplatser, och ser även att lagstiftningen kan behöva skärpas.

L:

Liberalerna driver på för att digitala lösningar ska vara tillgängliga enligt principen "design för alla". Tillsammans med deras fokus på att undanröja hinder på arbetsmarknaden indikerar detta ett starkt stöd för ett lagkrav på tillgänglighet.

MP:

Miljöpartiet delar målet att digitala system i arbetslivet ska vara tillgängliga och fungera med hjälpmedel. Digitalisering får inte skapa nya hinder för personer med synnedsättning eller andra funktionsnedsättningar. Vi vill motverka diskriminering och osakliga hinder på arbetsmarknaden och stärka kraven på tillgänglighet. Den exakta utformningen av ett lagkrav behöver tas fram i dialog med funktionsrättsrörelsen, arbetsmarknadens parter och berörda myndigheter.

25. Arbetsmarknadsstöd som lönebidrag och bidrag till arbetshjälpmedel ska användas mer aktivt för att fler synskadade ska få jobb.

Parti	Svar
S	4
M	5
SD	5
C	5
V	5
KD	4
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Moderaternas politik fokuserar på att skapa förutsättningar för att fler personer med funktionsnedsättning ska få arbete på den öppna arbetsmarknaden, och där har bland annat lönebidraget en viktig roll.

SD:

Ja, utan tvekan. Vi vill också utreda en ny finansieringsmodell för tolktjänster i arbetslivet och förändra och förtydliga förordningen om bidrag till arbetshjälpmedel, så att ansvarsfördelningen blir tydlig.

C:

Absolut. Dessa stöd är viktiga verktyg för att sänka trösklarna till arbetsmarknaden. Det är avgörande att Arbetsförmedlingen har kompetens och resurser att använda dessa stöd effektivt och proaktivt i hela landet.

L:

Ja, Liberalerna vill att stödåtgärder som lönesubventioner och hjälpmedel ska användas för att kompensera för funktionsnedsättningar och möjliggöra anställning. De har föreslagit att stöden ska bli färre och mer flexibla.

MP:

Ja. Vi vill indexera lönebidraget så att värdet inte urholkas över tid. Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan bör få tydligare uppdrag att ge nära, långsiktigt och samordnat stöd till personer med funktionsnedsättning. Arbetshjälpmedel ska bli enklare och smidigare att få, och ingen ska stå utan jobb på grund av att rätt hjälpmedel saknas.

26. Arbetsmarknadsstöd ska värdesäkras så att de följer löne- och kostnadsutvecklingen.

Parti	Svar
S	3
M	3
SD	5
C	5
V	5
KD	3
L	4
MP	5

Partiernas kommentarer**M:**

Över tid behöver lönestöden i allmänhet utvecklas då arbetsmarknaden utvecklas, men vi har i dag inget sådant förslag.

SD:

Ja, helt korrekt.

C:

Ja, för att stöden ska behålla sin relevans och effekt måste de vara förutsägbara och följa den allmänna kostnadsutvecklingen. Detta gäller för arbetsmarknadsstöd såväl som för andra ersättningar i trygghetssystemen, som exempelvis assistansersättningen.

L:

Liberalerna vill se effektiva och ändamålsenliga stöd. Att stöden urholkas motverkar syftet.

MP:

Miljöpartiet vill indexera lönebidragen till arbetsgivare som anställer personer med funktionsnedsättning. Stöden behöver vara långsiktiga, förutsägbara och följa kostnadsutvecklingen, annars urholkas deras effekt och färre arbetsgivare får reella möjligheter att anställa och behålla personer med funktionsnedsättning.

27. Personer som förlorar synen under anställning ska ha rätt till arbetsmarknadsstöd från Arbetsförmedlingen.

Parti	Svar
S	4
M	4
SD	5
C	5
V	5
KD	4
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer**M:**

Personer med funktionsnedsättning ska kunna arbeta utifrån sina förutsättningar och det ska finnas stöd för det. Arbetsförmedlingen kan idag ge stöd till personer vars arbetsförmåga påverkas, till exempel vid en synnedsättning. Stödet kan ges både när man söker jobb och för att kunna behålla eller återgå till arbete

SD:

Personer som drabbas av en funktionsnedsättning samtidigt som de har en anställning ska inte först behöva slås ut från arbetsmarknaden för att sedan få rehabilitering och stöd. Arbetsförmedlingen bör ges i uppdrag att ge stöd och rådgivning till dessa personer och deras arbetsgivare. Detta i syfte att öka möjligheterna för de som förvärvar en funktionsnedsättning i vuxen ålder att behålla en befintlig anställning.

C:

Ja, det är viktigt att det finns ett starkt stöd för den som drabbas av en funktionsnedsättning under sitt yrkesliv. Målet måste vara att personen ska kunna behålla sitt arbete med hjälp av anpassning, hjälpmedel och rehabilitering. Här har Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ett gemensamt och viktigt ansvar.

MP:

Den som får en synnedsättning under arbetslivet ska inte falla mellan stolarna. Miljöpartiet vill att Arbetsförmedlingen ska kunna erbjuda nära och individanpassat stöd med hög kontinuitet, specialistkompetens och bättre samverkan med andra aktörer. Stödet ska utgå från individens kompetens, arbetsplatsens förutsättningar och behovet av exempelvis arbetshjälpmedel eller anpassningar, så att fler kan behålla sitt arbete.

Ekonomi

Generella kommentarer:

S:

Vi har varit motståndare till den nedtrappning av A-kassan som regeringen och SD genomfört, och menar att den bör återställas för alla. Att kunna engagera sig ideellt ska inte generellt vara en anledning till minskad sjukersättning.

28. Personer som på grund av funktionsnedsättning har det extra svårt att få arbete ska undantas från nedtrappning av a-kassan.

Parti	Svar
S	3
M	2
SD	1
C	4
V	5
KD	2
L	3
MP	4

Partiernas kommentarer

M:

Moderaterna står bakom en a-kassa som är utformad som en omställningsförsäkring, där ersättningen trappas ned över tid. Modellen är generell och gäller alla grupper. Samtidigt är utgångspunkten att personer som har svårare att få arbete ska kunna få stöd genom andra insatser, till exempel via Arbetsförmedlingen och olika former av anpassningar.

SD:

Det finns en bredd av funktionshinder och dessa påverkar inte alltid arbetsförmågan. Att ha ett undantag för gruppen som helhet vore fel väg att gå.

C:

Vi vill ha en trygg och förutsägbar a-kassa som ger ett gott skydd vid arbetslöshet. Vi inser att personer med funktionsnedsättning kan möta särskilda hinder och att det kan ta längre tid att hitta ett nytt, lämpligt arbete. Vi är öppna för att se över reglerna för att skapa en större flexibilitet och trygghet för denna grupp.

L:

Det specifika förslaget är inte något vi driver men vi ser behovet av att särskilja den som har en arbetsförmåga och den som inte har det i socialförsäkringssystemen.

MP:

Miljöpartiet vill säkra en tryggare a-kassa som går att leva på och stoppa den brantare nedtrappningen av ersättningen för alla. I vår skuggbudget satsar vi pengar på att stoppa den branta nedtrappningen i a-kassan. A-kassan ska fungera som en verklig omställningsförsäkring, inte pressa människor till fel jobb eller försörjningsstöd.

29. Personer med sjukersättning ska kunna vara aktiva i ideella organisationer utan risk för minskad eller indragen ersättning.

Parti	Svar
S	4
M	4
SD	5
C	5
V	5
KD	4
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Vi är positiva till att människor engagerar sig ideellt, vilket är möjligt enligt gällande regelverk. Vi vill ta tillvara alla människors kompetens och förmågor i den utsträckning det är möjligt. Fler människor ska få vara del av gemenskapen på en arbetsplats. Människor som har möjlighet att engagera sig ideellt kan också tillföra mycket på arbetsmarknaden, och de som har möjlighet att arbeta bör i första hand göra det.

SD:

Vi inväntar för närvarande ISF:s analys på området och kommer därefter att driva frågan vidare.

C:

Absolut. Ideellt engagemang är en viktig del av samhällslivet och kan vara avgörande för att bryta isolering och bibehålla sociala kontakter. Det måste vara möjligt att engagera sig och testa sin förmåga utan att riskera sin grundtrygghet. Dagens regler är för rigida och behöver ses över.

L:

Liberalerna värnar civilsamhället och individens frihet att engagera sig. Att testa på att arbeta eller studera ska vara möjligt utan att förlora sin ersättning, och ideellt engagemang ses som en viktig aktivitet.

MP:

Människor med sjukersättning ska kunna delta i samhällslivet, bidra i civilsamhället och pröva sin förmåga utan rädsla för att förlora sin försörjning. Vi vill stärka tryggheten vid sjukdom, höja garantinivån i sjuk- och aktivitetsersättningen och göra det lättare att pröva arbete eller studier utan att förlora sin försörjning. Den exakta utformningen av reglerna för ideellt engagemang behöver säkerställa både rättssäkerhet och ekonomisk trygghet.

30. Merkostnadsersättning ska inte räknas som inkomst vid prövning av ekonomiskt bistånd.

Parti	Svar
S	3
M	4
SD	5
C	5
V	5
KD	4
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer**M:**

I Socialstyrelsens allmänna råd är utgångspunkten att socialnämnden inte ska räkna med merkostnadsersättningen i de faktiska inkomsterna. Socialnämnden behöver vid behov utreda vilka kostnader som avses, så att man inte får dubbla ersättningar.

SD:

Merkostnadsersättning från Försäkringskassan är en ersättning som är till för att täcka extra utgifter och ska därför inte minska försörjningsstödet, då det skulle innebära att ersättningen förlorar sitt syfte.

C:

Merkostnadsersättningen är avsedd att täcka specifika kostnader som uppstår på grund av en funktionsnedsättning. Den är inte en inkomst i vanlig mening och ska därför inte påverka rätten till andra stöd. Att räkna av den mot ekonomiskt bistånd underminerar hela syftet med ersättningen.

L:

Liberalerna har i motioner lyft behovet av en översyn av hur kommuner tillämpar merkostnadsprincipen, med målet att säkerställa att ersättningen verkligen fyller sin funktion och inte medför orimliga ekonomiska konsekvenser för den enskilde.

Rättigheter och internationella åtaganden

Generella kommentarer:

S:

Att göra Funktionsrättskonventionen till lag är inte nödvändigtvis det bästa sättet att förbättra situationen för personer med funktionsnedsättning i Sverige. Istället vill vi följa upp och utveckla befintlig lagstiftning.

31. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning bör inkorporeras i svensk lag under nästa mandatperiod.

Parti	Svar
S	2
M	2
SD	1
C	5
V	5
KD	3
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Konventionen antogs i FN 2009, och trädde i kraft i Sverige under Alliansregeringen. Sverige är bunden till konventionen och har varit det i 17 år. Vi ser inte att det nu finns ett behov att göra konventionen till lag i Sverige utan ser ett större värde i att fortsätta se över och förbättra flera delar av nuvarande lagstiftning.

SD:

Sverigedemokraterna anser att det är positivt att Sverige har anslutit sig till FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Vi anser dock att direkt överföring av internationella konventioner till svensk lag generellt inte är att föredra. Fokus bör i stället ligga på att utforma nationell lagstiftning i Sverige utifrån svenska förhållanden.

C:

Centerpartiet anser att det ska utredas hur funktionsrättskonventionen (CRPD) kan införlivas i svensk lag. Vi har motionerat om att en sådan utredning skyndsamt ska tillsättas. Processen att göra konventionen till lag är en fråga vi vill driva under nästa mandatperiod.

MP:

Miljöpartiet har flera gånger motionerat om att funktionsrättskonventionen ska bli lag.

32. Svensk lagstiftning som berör personer med funktionsnedsättning ska ses över så att de stämmer överens med FN:s funktionsrättskonvention.

Parti	Svar
S	4
M	4
SD	4
C	5
V	5
KD	4
L	5
MP	5

Partiernas kommentarer

M:

Konventionen antogs i FN 2009, och trädde i kraft i Sverige under Alliansregeringen. Sverige är bunden till konventionen och har varit det i 17 år. Vi ser inte att det nu finns ett behov att göra konventionen till lag i Sverige utan ser ett större värde i att fortsätta se över och förbättra flera delar av nuvarande lagstiftning.

SD:

Svensk lag bör ge ett starkt skydd för personer med funktionsnedsättning och kan ses över i ljuset av konventionens principer och intentioner, utan att konventionen inkorporeras.

C:

Ja. Oavsett om konventionen inkorporeras eller inte, måste Sverige leva upp till sina internationella åtaganden. Vi vill se en systematisk genomgång av lagstiftningen för att säkerställa att den är i linje med konventionens principer om delaktighet, självbestämmande och icke-diskriminering.

MP:

Miljöpartiet har flera gånger motionerat om att funktionsrättskonventionen ska bli lag.

33. Sida ska ges i uppdrag att upprätta en strategi för Sveriges utvecklingssamarbete för rättigheter för personer med funktionsnedsättning och deras organisationer, motsvarande hur Sida arbetar med tematiska strategier inom andra politikområden.

Parti	Svar
S	3
M	5
SD	2
C	4
V	4
KD	3
L	3
MP	4

Partiernas kommentarer

M:

I Reformagendan för biståndet anges specifikt att regeringen ska verka för att stärka mänskliga fri- och rättigheter, såsom yttrande- och religionsfrihet, sexuella och reproduktiva rättigheter, rättigheter för kvinnor och flickor, barn och unga, hbtqi-personer och för personer med funktionsnedsättning. Organisationer som har främjande av demokrati och mänskliga fri- och rättigheter som primärt syfte är särskilt prioriterade.

SD:

Sverigedemokraterna vill effektivisera biståndet och har med regeringen tagit fram en reformagenda för biståndet, som en del i denna har vi minskat antalet strategier totalt. Därför är vi tveksamma till att ytterligare en ny strategi kan vara ett effektivt sätt att adressera dessa frågor.

C:

Ett funktionsrättsperspektiv måste genomsyra all politik, inklusive utrikes- och biståndspolitik. Däremot är en egen strategi inte nödvändigtvis rätt väg. Vi vill i stället se att funktionsrättsperspektivet genomsyrar **alla** Sidas strategier, på samma sätt som jämställdhet. Vi är positiva till att ge Sida ett tydligare uppdrag att arbeta med dessa frågor.

L:

Liberalerna ser positivt på att Sida får i uppdrag att utveckla en strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning och deras organisationer.

MP:

För Miljöpartiet är det en självklarhet att personer med funktionsnedsättning och särskilda behov ska beaktas, inte bara efter en katastrof, utan genom ett inkluderande förebyggande arbete i internationellt biståndsarbetet. Mot den bakgrunden anser vi att svenskt bistånd ska integrera ett funktionsrättsperspektiv i såväl klimatanpassningsarbete som hälsobistånd, utvecklingsbistånd och humanitära insatser. Vi tror att funktionsrättsperspektivet snarare behöver genomsyra andra insatser än att det finns som separat strategi, men om det finns goda argument för att det skulle vara en mer framkomlig väg vill vi lyssna till det.

Vilket är ert partis viktigaste vallöfte för personer med synnedsättning för perioden 2026–2030?

Socialdemokraterna

Vi vill satsa på välfärden, bland annat genom att indexera de generella stadsbidragen till kommuner och regioner så att de räknas upp med inflationen varje år. Det skulle ge kommuner och regioner stärkt ekonomi och bättre planeringsförutsättningar.

Vi vill också satsa på skolan och se till att skolans resurser går till eleverna och inte försvinner iväg i vinst. Minska klasstorlekarna med fler lärare, särskilt i de tidiga åren så att varje elev får rätt stöd.

Moderaterna

Vi ser att det finns frågor som är särskilt viktiga för just gruppen synskadade, som föredömligt lyfts i denna enkät, flera av dessa tycker även vi är viktiga att driva.

Många andra frågor berör alla som lever i Sverige. Vi vill att det ska löna sig att arbeta och ta ansvar efter egen förmåga, att brott ska straffa sig för att hederliga människor ska kunna känna sig trygga och att man ska kunna lita på att vården fungerar när man behöver den.

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna vill stärka självständigheten och delaktigheten för personer med synnedsättning. Under nästa mandatperiod vill vi därför genomföra en nationell översyn av ledsagningen, verka för likvärdiga villkor för synhjälpmedel i hela landet, införa avgiftsfri ledsagning för personer med grav synnedsättning och skärpa tillsynen av den digitala tillgängligheten. Ingen ska hindras från att arbeta, studera eller delta i samhällslivet på grund av bristande stöd eller otillgängliga lösningar. Målet är att människor med synnedsättning ska kunna leva ett så självständigt och aktivt liv som möjligt.

Centerpartiet

Vårt viktigaste och mest konkreta vallöfte är att införa en ny, egen lag om avgiftsfri ledsagning för personer med synnedsättning.

Dagens situation, där rätten till ledsagning godtyckligt urholkas och blir beroende av vilken kommun du bor i, är en oacceptabel inskränkning av

människors frihet. Ledsagning är för många nyckeln till att kunna arbeta, studera, utöva fritidsintressen och delta i samhällslivet. Den är en förutsättning för att bryta isolering och leva ett självständigt liv.

Därför kommer vi att driva på för en nationell lagstiftning som gör ledsagningen till en lagstadgad, individuell rättighet som är kostnadsfri för den enskilde och av god kvalitet i hela landet. Detta är inte bara en teknisk lagändring; det är en fundamental frihetsreform som kommer att ge tusentals människor med synnedsättning makten över sin egen vardag.

Vänsterpartiet

Vänsterpartiets viktigaste vallöfte till personer med synnedsättning är att stärka rätten till självständighet och delaktighet. Vi vill säkerställa att stöd som ledsagning, färdtjänst, hjälpmedel, tillgänglig information och personlig service fungerar i hela landet. Ingen ska stängas ute från arbetsliv, utbildning, kultur, demokrati eller vardagsliv på grund av bristande tillgänglighet eller nedskärningar i välfärden.

Kristdemokraterna

Kristdemokraterna vill under nästa mandatperiod stärka tillgängligheten i samhället och vården för personer med synnedsättning och andra funktionsnedsättningar. Vi vill förbättra tillgången till hjälpmedel, rehabilitering och nära vård samt arbeta för ökad självständighet och delaktighet i vardagen genom bättre fysisk och digital tillgänglighet.

Liberalerna

Framtiden börjar i skolan. Vi vill se till att elever med synnedsättning får rätt stöd i skolan. Vi vill också arbeta för att förbättra färdtjänsten och att fler med synnedsättning kommer ut på arbetsmarknaden. Liberalerna vill också ha en ny LSS-reform som går tillbaka till grunderna så att ledsagning enligt LSS fungerar som den var tänkt igen. Vi är också öppna för en ledsagningslag i det fall som vi inte får igenom en ny LSS-reform.

Miljöpartiet

Miljöpartiet kommer tillsätta en utredning med syfte att lagstifta om avgiftsfri ledsagning för synskadade. En ny nationell lag ska säkerställa likvärdig ledsagning över hela landet som ska ges efter individuella behov och med god kvalitet. Det är en central reform för att motverka isolering och ge synskadade reella möjligheter att delta i samhällslivet.